

Motion till riksdagen 2006/07:Ju343

av Lars Ohly m.fl. (v)

Polisen

1 Innehållsförteckning

2	Förslag till riksdagsbeslut	2
3	Inledning.....	3
4	Polisens budget.....	3
5	Antalet poliser har ökat – men var är de?	4
6	Polis på landsbygden	4
6.1	Användning av resurser	5
6.2	Civilanställda.....	5
6.3	En helhetsutredning	6
7	Polisutbildningen bör omvandlas till högskoleutbildning.....	6
8	Polisens arbetsmiljö.....	7
8.1	Handledning	8
8.2	Ledningsfrågor	8
9	Attityder och förtroende	8
9.1	Internutredningar	9
10	HBT-kompetens	10
11	Polisens beväpning.....	10
11.1	Polisens vapenträning.....	10
11.2	Befintlig beväpning	11
11.3	Förslag för framtiden.....	11

Fel! Okänt namn på

2 Förslag till riksdagsbeslut

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att omprioriteringar bör göras för att öka polisens synlighet i samhället.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att tillsätta en utredning med uppgift att ta fram en modell som kan trygga en god nyrekrytering av poliser till landsbygden.
3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att en central inköpsfunktion bör skapas.
4. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att kompetensen hos de civilanställda inom polisen bör användas på ett effektivt sätt.
5. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att tillsätta en utredning med uppdrag att se över polisens organisation i dess helhet, med fokus på effektivt resursutnyttjande.
6. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att polisutbildningen bör omvandlas till en högskoleutbildning.
7. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att handledning bör vara en obligatorisk del av polisarbetet.
8. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att polisens vidareutbildning i frågor som rör etik och moral bör utvecklas.
9. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att polisens kunskaper om de strukturer som ligger bakom mäns våld mot kvinnor måste öka.
10. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att en särskild myndighet för att utreda brott som begås av poliser bör skapas.
11. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att gemensamma krav för polisens vapenträning och vapenhantering bör införas.
12. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att tillsätta en utredning med uppgift att se över ett tydliggörande av regelverket kring polisens vålds- och vapen användning med utgångspunkt i rapporten ”Polisens våldsanvändning” från Rikspolisstyrelsens etiska råd.
13. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att tillsätta en utredning med uppgift att se över polisens beväpning.

3 Inledning

Polisväsendet i en demokratisk stat som Sverige är en mycket central samhällsfunktion.

Polisen är den myndighet som i fredstid har monopol på att använda våld och Vänsterpartiet tar ställning för att så ska förbli. Detta våldsmonopol är en av anledningarna till att det är viktigt att ha en poliskår som har förankring i samhället och som människor känner förtroende för. Insyn och demokratisk kontroll är två viktiga faktorer för att uppnå detta förtroende.

En annan förutsättning för att polisen ska vinna det förtroende som krävs är att kåren består av personer som är lämpliga för sin uppgift. Polisen måste också spegla samhällets befolkning, exempelvis ur etnicitets- och könsaspekt och när det gäller sexuell läggning. Detta bl.a. för att kunna kommunicera och förstå händelser som såväl kåren som den enskilde polisen utsätts för. Det pågår arbete kring detta, men Vänsterpartiet är inte nöjt. Störst framsteg sker när det gäller att rekrytera kvinnor, men antalet kvinnor i chefsposition är fortfarande alarmerande lågt.

4 Polisens budget

Debatten kring polisen har väldigt mycket präglats av krav på mer resurser. Det har varit delvis berättigade krav som också lett till betydande resursförstärkningar under senare år. Det har satsats stora resurser på en nödvändig utbyggnad av utbildningskapaciteten och nyanställningar av poliser runt om i landet.

Även när det gäller polisens utrustning sker en successiv uppdatering. Till bilden hör givetvis också att polisens arbete förändras och blir mer komplicerat och krävande till följd av internationalisering, öppna gränser och en delvis annan struktur när det gäller brottsligheten.

Vänsterpartiet har aktivt stått bakom de stora förstärkningar som skett av rättskedjan, inte minst polisen. Samtidigt som och efter denna satsning drabbas poliskåren av många pensionsavgångar, men målet bör vara att upprätthålla antalet poliser som satsningen resulterar i. I och med det generationsskifte som polisen tvingas göra så måste stora mängder kunskap föras över till nya personer. Arbete har inletts för att klara detta på ett genomtänkt sätt.

Vänsterpartiet vill fortsätta satsningen på ett ökat antal poliser, som främst behövs för att öka polisens synlighet i samhället, inte minst i glesbygd. Därför enades vi med Socialdemokraterna och Miljöpartiet om att förstärka anslaget med 700 miljoner från 2007. Denna ökning ligger fast och är vår utgångspunkt. Vi vill dock understryka att åtgärder för att göra polisen mer synlig i första hand måste fokusera på annat än ytterligare resurser. Vänsterpartiet föreslår senare i motionen en helhetsöversyn över polisorganisationen med fokus på effektivt resursutnyttjande.

Fel! Okänt namn på

Vänsterpartiet vill öronmärka 7 miljoner i tillskottet till polisens budget för att förstärka arbetet mot miljöbrott. Mer om detta i motionen Miljöbrott (MJ334).

Anslaget ökas med 5 miljoner användas för att inrätta en nationell haverikommission kring mord på kvinnor som utförs av närstående män. Detta anslag ska även täcka kostnader för andra inblandade än polisen. Vidare ökas anslaget med 15 miljoner för utbildningsinsatser när det gäller sexualiserat våld.

Under slutet av den förra majoriteten öronmärkte den förra majoriteten 10 miljoner årligen till satsning på arbete mot människohandel. Detta arbete har nu etablerats och måste självklart fortsätta utan att prioriteras ner.

Sammantaget gör detta att vi jämfört med regeringens förslag föreslår en minskning av anslaget med 155 miljoner för 2007. För 2008 och 2009 planerar vi med minskningar av anslaget med 650 miljoner jämfört med vad regeringen föreslår.

Se även motion Utgiftsområde 4 Rättsväsendet, 2006/07:Ju340.

5 Antalet poliser har ökat – men var är de?

Polisen är en av de viktigaste aktörerna i det brottsförebyggande arbetet. Polisen utgör en brottsförebyggande kraft bl.a. genom att utreda brott, men framför allt genom att vara synlig i gatumiljöer och i samhället i övrigt.

De senaste årens resurstillskott har inneburit att fler poliser har utbildats och att fler har anställs inom myndigheterna. Detta till trots synes polisbristen aldrig ha varit så stor som nu. Enligt en genomgång har dock antalet anställda ökat i alla myndigheter utom några få. Det är en märklig situation att den ökande budgetramen inte leder till fler synliga poliser på gator och torg. Om-prioriteringar bör göras för att öka polisens synlighet i samhället. Detta bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

6 Polis på landsbygden

En viktig fråga när det gäller polisen är också fördelningen av resurser över landet. En diskussion som förs är att minska antalet myndigheter och på så sätt öka effektiviteten i resursutnyttjandet. Vi tror inte att detta är en bra lösning. En lokalkännedom är viktig genom hela polisens organisation och de lokala polisstyrelserna är också en del av detta. Vänsterpartiet anser att vi alltid måste se på polisen som en nationell resurs, oavsett antalet myndigheter. I arbetet att förverkliga detta är polisens utvecklingsavtal ett viktigt och verksamt redskap.

Personer som lever på landsbygden måste ha samma rätt till trygghet och samhällelig service som de som bor i mer tätbefolkade områden. Bortsett från utryckningsverksamheten så har polisen också en servicefunktion. Möjligheter till s.k. servicebussar som ska kunna tillhandahålla tillståndsansökningar,

stöldanmälningar, pass, rådgivning och annat är ett alternativ när det gäller att öka allmänhetens tillgång till polisen. Ett annat är servicekontor bemannade på särskilda tider.

Problemet i dag med att få unga poliser att söka lediga tjänster på landsbygden är flera. Ett exempel som unga poliser ofta själva nämner är att det ofta är ett flertal äldre kollegor på orten och få yngre, en önskan vore att minst två yngre ska tjänstgöra på samma ort eller i samma grupp.

Det är också så att man som nyutbildad själv upplever att det händer mer i en storstad. Chansen att få en tjänst exempelvis i Stockholm ökar markant om man gör sin aspiranttid där, annars är man i stort sett chanslös att få en tjänst i huvudstaden. För att åtgärda landsbygdens problem finns flera olika möjligheter. I Norge har man en modell att man får skriva ner sina studielån med 10 % om man tjänstgör på landsbygden. Vi har också diskuterat en pott för landsbygdspåslag som innebär ett lönepåslag för de som tjänstgör på landsbygden. Ett annat alternativ kan vara att diskutera att man ska få en högre aspirantlön om man gör sin aspiranttid på landsbygden. Det finns säkert fler förslag som skulle resultera i att landsbygden förses med poliser i framtiden.

En utredning bör tillsättas för att ta fram en modell som kan trygga en god nyrekrytering av poliser till landsbygden. I denna utredning ska kunskaper från organisationer som har bra inblick i landsbygdens problematik tas till vara. Detta bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

6.1 Användning av resurser

Trots de senaste årens tillskott är den ekonomiska situationen ansträngd. Resurserna måste tas bättre till vara. Poliser inom de olika myndigheterna vittnar om bristande samordning så att t.ex. närpolis och kriminalpolis använder olika utrustning, såsom ficklampor och liknande, trots att de delar samma lokaler.

Enskilda enheter skaffar datasystem som inte är kompatibla med andra myndigheter eller ens inom den egna myndigheten, vilket är ett stort resurslöseri. Inte heller finns det samordning vad gäller skyddsutrustning, vilket innebär olika standard för olika poliser. Detta gör inköpen dyrare och effektiviteten sämre. En gemensam inköpsfunktion för alla myndigheter bör skapas för att förenkla och bättre utnyttja polisens resurser. Detta bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

6.2 Civilanställda

När det gäller civilanställd personal fyller dessa mycket viktiga funktioner i polisens arbete. Dels finns det civilanställda som genomgått utbildning för att delta i brottsutredningar, dels är det viktigt att det administrativa stödet till polisen fungerar för att medborgarperspektivet ska tas till vara i polisverksamheten. De civilanställda ska således inte användas som en konjunkturtermostat.

Fel! Okänt namn på

Arbetsledningen måste se det som en prioriterad uppgift att personalresurserna fullt ut ska komma till användning. De lokala polisstyrelserna har en mycket viktig uppgift när det gäller myndigheternas ekonomi och verksamhetsplanering. Kompetensen hos de civilanställda inom polisen ska användas på ett effektivt sätt. Detta bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

6.3 En helhetsutredning

Ökade anslag kan inte vara det enda sättet att effektivisera polisen. Organisationen har nu en historiskt stor budget. Ändå är polisen inte tillräckligt synlig i människors vardag. Polisens organisation behöver ses över. Antalet chefer på mellannivå kan minskas. Polisförbundet vittnar om att enskilda poliser i vissa situationer känner att organisationen är alltför byråkratisk och att för många insatser kräver beslut från befäl. Dessa frågor förtjänar att belysas. Polisen behöver också använda sig av civilanställda för att få ut de utbildade poliserna på fältet. En utredning bör tillsättas för att se över polisens organisation i dess helhet, med fokus på effektivt resursutnyttjande. Detta bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

7 Polisutbildningen bör omvandlas till högskoleutbildning

Polisutbildningen har de senaste åren genomgått en drastisk förändring. Två nya skolor har öppnat, utbildningen har utvecklats och en integrering med högskoleverksamhet har inletts. Alla förändringar är positiva men det återstår mycket att göra. Fortfarande finns anledning att ifrågasätta delar av utbildningens innehåll.

Vänsterpartiet har drivit frågan om polisutbildningens omvandlande till en högskoleutbildning under ett antal år tillsammans med och med stöd från många håll, inte minst ifrån stora delar av poliskåren genom dess fackliga företrädare. Efter en motion från Vänsterpartiet har en utredning tillsatts som ska undersöka frågan om ifall polisutbildningen helt eller delvis kan akademiseras.

Det finns flera skäl till att det vore en fördel om polisutbildningen omvandlades till en högskoleutbildning. Eftersom polisverksamheten ständigt förändras och blir mer och mer komplex, måste det också finnas bättre möjligheter till såväl kontinuerlig vidareutbildning som forskning inom polisverksamheten. Detta vore positivt både genom att det skulle innebära en kompetenshöjning hos poliskåren och genom att den polisiära forskningen får en bättre koppling till verksamheten. På så sätt kan en bättre grund läggas för kunskapsbaserade, effektiva och humana polisiära metoder. Enligt en under-

sökning gjord av Polisförbundet vill två av tre polisstudenter ha möjlighet att forska.

Vänsterpartiet har också uppmärksammat de önskemål som finns inom polisutbildningen till en större andel praktik inom grundutbildningen och givetvis också integrering av andra typer av ämnen såsom psykologi, sociologi, språk och mycket annat.

Ett av poliskårens mål måste vara att spegla landets befolkning i så stor utsträckning som möjligt. Detta innebär att antalet kvinnor som antas till Polishögskolan måste öka. En viktig del av detta arbete är att göra yrket som sådant attraktivt för kvinnor. Kraven för intagning till skolan måste anpassas till den verklighet som poliserna förväntas arbeta i. Många kvinnor inom polisen vittnar i dag om svårigheter när det gäller möjligheter till avancemang inom myndigheten. Att möjligheter ges till utveckling i arbetet genom vidareutbildningar och karriärvägar är viktigt för att skapa attraktiva arbetsplatser. De insatser som nämns i årets budget är en början men dessa måste följas upp och utvecklas.

När det gäller rekrytering av personer med annan etnisk bakgrund än svensk är situationen katastrofal. Det antal personer ur denna kategori som söker sig till Polishögskolan är litet och de som kommer in är ännu färre. Den diskriminering som sker genom det s.k. språktestet torde vara en verksam förklaring till varför många som skulle vilja söka inte gör det. Vi kan inte se någon anledning till att detta test ska finnas. Då kravet för att söka är godkänd gymnasiesvenska finns ingen anledning att ett sådant test ytterligare ska gallra bland de sökande. Språktest genomförs inte till någon annan högskoleutbildning, vare sig juridisk utbildning eller annan.

Rekryteringen till Polisskolan i stort sköts i dag av Pliktverket. Genom den utredning som gjorts av Gunno Gunnmo för att skapa en handlingsplan för ökad mångfald inom polisen torde den profil som sätts upp för rekrytering vara ett aktivt hinder för att förändra intagningen. Den profil som används skapar en likriktning bland polisen som inte är modern.

Enligt Polisförbundets undersökning efterlyser tre av fyra polisstudenter högskolepoäng för sina studier. Att polisutbildningen ges högskolestatus skulle underlätta rekryteringen, genom att de akademiska poäng som studenterna tar kan användas om de senare väljer att söka sig andra yrkesvägar. Att söka till polisutbildningen blir därmed inte lika mycket ett val för hela studentens liv, vilket skulle kunna avskräcka personer från att söka.

Det är vår förhoppning att genom att man gör om polisutbildningen till en högskoleutbildning så kringgås och löses vissa av de rekryteringsproblem som finns. Polisutbildningen bör alltså göras om till en högskoleutbildning. Detta bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

8 Polisens arbetsmiljö

Polisen är fortfarande en av de yrkeskategorier som drabbas av flest antal arbetsrelaterade skador. Detta gäller både kvinnor och män. Polisen är också

Fel! Okänt namn på

en yrkeskår som i sin dagliga gärning har att möta människor i kris. Stressrelaterade skador och sjukdomar är vanliga liksom rena olyckor. En del av dessa skador borde kunna förebyggas genom aktivt arbetsmiljöarbete och en bättre uppbackning från arbetsledningens sida. Omfattande arbetsmiljöprojekt har startats inom polisen på senare tid, vilket är glädjande. Inte minst är insatserna för rehabilitering av långtidssjukskrivna poliser viktiga.

8.1Handledning

I många andra yrkeskårer där arbetet går ut på att dagligen möta människor i kris vore det i dag otänkbart att inte tillhandahålla handledning. Inom polisen är det dock fortfarande så att den vanligaste formen av handledning är s.k. krishandledning som kan erbjudas efter större händelser. Att ständigt möta människor i kris och att ständigt utsättas för mycket stressande arbetsituationer kräver dock fler insatser. Poliser måste också ha möjlighet att prata om eventuella misstag i tjänsten under förtroendefulla former.

För att förbättra polisens arbetsmiljö anser Vänsterpartiet att handledning ska vara en obligatorisk del av polisens verksamhet. Detta bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

Under förra riksdagsåret bifölls detta krav från Vänsterpartiet av riksdagen. Ännu har dock ingenting hänt.

8.2Ledningsfrågor

Många anser att polisorganisationen har stora problem när det gäller hur polisen leds. Enligt polisens utvecklingsavtal ska polisens verksamhet utvecklas lokalt för att anpassas till den verklighet som poliserna står inför, för att förstärka tillgängligheten för och kontakten med medborgarna och för att ge de enskilda poliserna större inflytande över sin yrkesverksamhet. Många menar att avtalet inte följs.

En förutsättning för att skapa en lokal förankring är att polisens ledning inte centraliseras ytterligare. Samtidigt som det enligt Vänsterpartiet är viktigt att det allmänna har insyn i och inflytande över polisen, något som t.ex. sker genom polisstyrelserna, så uppstår problem när personer i beslutsfattande ställning inte har tillräckliga kunskaper om verksamheten. Utbildningsinsatser för polisstyrelserna kan därför vara något att överväga.

9 Attityder och förtroende

Att polisen möts av allmänhetens förtroende är viktigt dels ur verksamhetsperspektiv, dels ur arbetsmiljöperspektiv. Förtroendet för polisen har alltid varit högt i Sverige men på senare tid har det dock sjunkit. Det finns flera skäl

till att så sker. Att polisen inte är representativ för befolkningen är ett skäl, och därför måste polisen förbättra sin rekryteringspolicy.

I den nya polisutbildningen är etik- och moralfrågor en bärande del av utbildningen, en annan del är mental träning. I delar av poliskåren synes det finnas problem med att handskas med denna typ av frågor. Erfarenheter från de senaste åren tyder på att delar av inte minst den äldre delen av poliskåren har särskilda problem att handskas med vissa grupper. Exempel på sådana grupper är unga kvinnor som demonstrerat mot porrbutiker och liknande. Personer med invandrabakgrund vittnar också om ett ovärdigt beteende riktat mot dem av poliser i olika situationer, vilket resulterat i att många är både rädda och besvikna.

Genomgående vittnas om exempel på språkbruk som inte hör hemma hos den demokratiska polis som vi vill se. Bland alltför många människor finns bilden av en anda inom polisen som i mångt och mycket bygger på en norm där polisen kan använda uttryck som i andra sammanhang inte skulle accepteras. Denna norm byggs upp och existerar i det vardagliga samtalet och kårandan drabbar även poliskåren själv. Det är därför viktigt att även den del av poliskåren som inte tagit del av den nya utbildningen får del av dessa kunskaper.

När Vänsterpartiet tidigare motionerat i detta ärende har det besvarats med att olämpligt beteende från polisens sida vid exempelvis våldsamma demonstrationer delvis kan förklaras utifrån ett provocerande beteende från demonstranternas sida. Detta kan vi delvis hålla med om. Det gäller att ha en realistisk syn på de svårigheter som en enskild polis kan utsättas för. Men samtidigt anser vi att poliser i ledande befattning har ett ansvar för att utveckla metoder för att hindra dessa situationer från att uppstå. Vid sidan av det måste arbetsmiljöarbetet utvecklas genom handledning, som vi tidigare nämnt.

Det behövs också utbildning och diskussion kring etiska och moraliska frågor både i polisens grundutbildning och som ett kontinuerligt och regelbundet inslag i det yrkesverksamma livet. Det bör vara ett återkommande inslag vid alla kurser och utbildningar. Sådan verksamhet förekommer i viss grad, men vidareutbildning i frågor om etik, moral och mental träning måste intensifieras. Detta bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

Kunskaperna måste också öka om olika grupper som polisen kommer i kontakt med. Detta gäller inte minst våldsutsatta kvinnor. Det är viktigt att kunskaperna om de mekanismer som ligger bakom mäns våld mot kvinnor ökar hos polisen. Detta bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

9.1 Internutredningar

När en polis begår ett brott är det andra poliser som ska utreda brottet. Det har funnits misstankar om att en kåranda inom polisen gör att kollegors brottslighet inte utreds tillräckligt. Ibland har misstankarna troligen varit befogade. Enbart faktumet att sådana misstankar finns är dock tillräckligt för att åtgärder ska vidtas.

Fel! Okänt namn på

För en ökad legitimitet krävs utredningar som utförs av personer som står utanför den vanliga poliskåren. En särskild myndighet för att utreda brott som begås av poliser bör skapas. Detta bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

10 HBT-kompetens

För att polisen ska bli bättre på att synliggöra HBT-personers situation finns det behov av kompetenshöjande åtgärder, och därför borde polisen ha ett tätare samarbete med HBT-organisationer, dvs. organisationer för homosexuella, bisexuella eller transpersoner. En sådan samverkan skulle både öka polisens kunskaper och höja förtroendet för polisväsendet inom en brottsutsatt grupp. Samverkan bör ske både på nationell nivå och på lokal nivå utifrån de förutsättningar som finns inom olika närpolisområden.

Under senare år har ett berättigat fokus ställts på hedersrelaterade brott, s.k. hedersbrott. I det prioriterade arbetet mot hedersbrott bör också uppmärksammas att det hedersrelaterade våldet även drabbar HBT-personer. Av de skäl som vi nämnt ovan är det viktigt att höja rättsväsendets allmänna kompetens när det gäller homosexuellas, bisexuellas och transpersoners situation och utsatthet för brott. En allmän förstärkning av HBT-kompetensen bör ske bl.a. inom polisen, domstolsväsendet, åklagarväsendet och kriminalvården.

Mer om detta i motionerna Kriminalpolitiken (2006/07:Ju313) och Lika rättigheter oavsett sexuell läggning eller könsidentitet (2006/07:K312).

11 Polisens beväpning

Vid ställningstaganden till vilken beväpning polisen ska ha tillgång till bör man ta hänsyn till vilken effekt beväpningen har på samhället. Våldsanvändningen bör hållas på en så låg nivå som möjligt och målet bör vara att alla situationer ska lösas utan våld. Ett annat perspektiv som måste finnas med är hänsynstagande till de enskilda polisernas arbetsmiljö.

11.1 Polisens vapenträning

Att vi har en polis med befogenhet att använda våld och vapen gör att vi kan ställa krav på kunskaper om vapenhantering hos enskilda polismän. Oroande uppgifter har visat att antalet poliser som blir av med sina vapenlicenser på grund av för lite träning ökar. Här skiljer sig förutsättningarna åt mellan olika polismyndigheter.

Inom vissa myndigheter ges alla poliser möjlighet till kostnadsfri träning medan det inom andra myndigheter är upp till den enskilde polisen att bekosta träningen. I Stockholms län har det rapporterats att 215 poliser under 18 må-

nader (fram till juli 2004) hade underkänts vid vapenprov men ändå fått fortsätta bära sina vapen, medan man i Malmö kunde bli av med sina vapen för att sättas på en annan tjänst. I ytterligare andra myndigheter görs skillnad på om polisen är anställd som närpolis, piketpolis eller tillhör någon annan kategori. Oftast är det då kostnadsfritt för piketpolisen att övningsskjuta medan det för närpolisen kan handla om stora kostnader. Detta är enligt Vänsterpartiet en märklig ordning. Justitieutskottet har tidigare avslagit Vänsterpartiets motion utan att beröra de skillnader som finns.

Givetvis måste alla poliser ges samma möjlighet till kontinuerlig och kostnadsfri träning i vapenhantering. Detta är inte minst viktigt i ljuset av att polisens vapenarsenal utvecklas och tyvärr också utökas. Enhetliga regler för vapenträning bör således införas där stor vikt läggs vid att proven genomförs framgångsrikt. Detta bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

11.2 Befintlig beväpning

Rikspolisstyrelsens etiska råd har undersökt och utvärderat befintlig beväpning och förslag på ny sådan. Vänsterpartiet kan konstatera att rådet har en i huvudsak kritisk syn.

När det gäller pistol som tjänstevapen konstaterar det etiska rådet att det bör gälla även i fortsättningen. Däremot anser man att reglerna för användningen av pistol bör förändras och förtydligas.

I dag är polisen skyldig att redovisa när skott har avlossats. Etiska rådet föreslår att detta även ska gälla när pistol har använts som hot. Liknande bestämmelser finns redan i övriga nordiska länder. Vidare vill rådet att den nya typ av expanderande ammunition som har börjat användas utreds ytterligare. Denna typ av ammunition skapar avsevärt större skada hos den som träffas, vilket rimmor illa med principen att så lite våld som möjligt ska användas.

På vissa andra områden anser rådet att förtydliganden av regler behövs. Det gäller användandet av handfängsel, expanderbara batonger samt av pepparspray, där man anser att regelverket inte ger tydliga riktlinjer. Vänsterpartiet menar att det etiska rådets synpunkter är värda att ta på allvar. Tydliga regler kring polisens vapen- och våldsanvändning är en förutsättning för rätts-säkra ingripanden och en viktig arbetsmiljöfråga för de enskilda poliserna.

Regeringen bör tillsätta en utredning angående ett tydliggörande av regelverket kring polisens vålds- och vapen användning med utgångspunkt i rapporten "Polisens våldsanvändning" från Rikspolisstyrelsens etiska råd. Detta bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

11.3 Förslag för framtiden

I den rättspolitiska debatten hörs ofta krav på att ge polisen tillgång till exempelvis vattenkanoner och tårgas. I mångt och mycket bygger denna debatt på missförstånd. Polisen har redan i dag tillgång till tårgas och rätt att använda vattenkanoner. Det är ett aktivt val från polisens sida dels att inte köpa in

Fel! Okänt namn på

vattenkanoner, dels att inte använda tårgas. Dessa metoder är ofta olämpliga och det ligger inom polisens kompetens att besluta när de är lämpliga att ta till.

Andra exempel på nya vapen som det finns förslag om att ta till är sådana som gör mindre skada, exempelvis elpistoler. Rikspolisstyrelsens etiska råd har ansett att varken behovet av dessa vapen eller skadeeffekterna är klarlagda. Man menar också att sådana "lättare" vapen kan "ge intryck av att polisens huvudalternativ är att ingripa med våld". Andra menar att detta skulle minska risken för våld och skapa en bättre arbetsmiljö för poliserna.

Att polisen ska vara beväpnad med skarpladdade vapen är långtifrån självklart. I Storbritannien bär endast cirka 10 % av poliskåren skjutvapen, medan det i vårt grannland Norge gäller att polisen bär skarpladdade vapen endast när situationen bedömts sådan att det är oundgängligen nödvändigt. För att beväpnas krävs order från polischef. Vapnen kan då antingen förvaras på polisstationer eller i sigillförsedda, slutna lådor i polisens fordon.

I såväl Sverige som Norge säger regelverket att skarpladdade vapen får användas i liknande situationer, men skillnaden i regelverken gör att man i Norge utnyttjar möjligheten betydligt mer sällan. Detta kan bero på att den svenska polisens beväpning kan skapa en falsk säkerhet och därmed resultera i fler risksituationer där poliser känner sig tvingade att använda skjutvapen i nödvärn.

Enligt Johannes Knutsson, professor vid Polishögskolan i Oslo, förefaller den norska modellen vara säkrare för de enskilda poliserna, att döma av antalet incidenter där poliser skadas vid skottlossning. Kanske är detta en följd av ett mindre riskabelt beteende från de enskilda polismännens sida. Även antalet fall av dödsskjutningar av misstänkta vid ingripanden uppvisar skillnader. I Sverige sker en dödsskjutning per år, medan siffran i Norge är begränsad till en dödsskjutning vart tredje år.

Vänsterpartiet anser att det är nödvändigt att se över polisens beväpning för att minska risken för personskador för både misstänkta, poliser och allmänheten vid polisingripanden. Man bör överväga möjligheter att agera utan vapen i större utsträckning än i dag samtidigt som behovet och förutsättningarna för nya vapen diskuteras. Utredningen bör också ta hänsyn till de konsekvenser som nya förslag får för allmänhetens förtroende för polisen. Detta bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

Stockholm den 30 oktober 2006

Lars Ohly (v)

Marie Engström (v)

Elina Linna (v)

Kent Persson (v)

Lena Olsson (v)

Wiwi-Anne Johansson (v)

Peter Pedersen (v)

Alice Åström (v)